

4.9.2024

Jokirinteen koulun suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yht-eydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Suunnitelmassa on otettava huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet.

Kiusaamisen, syrjinnän, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaaminen ymmärretään Jokirinteen koulussa niin, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti paha mieltä niin, että hänen on vaikea puolustautua. Kiusaaminen voi olla sanallista (pilkkaamista, nimittelyä), epäsuoraa (ryhmän ulkopuolelle sulkemista, ilkeiden juttujen levittämistä), fyysistä (lyömistä, tönimistä) tai netissä tai kännykän kautta tapahtuvaa. Kiusaaminen on siis luettavissa henkiseksi tai fyysiseksi väkivallaksi. Kiusaaminen voi sisältää väkivaltaa ja seksuaalista häirintää, mutta nämä ovat myös erillisiä ilmiötä, kun teot eivät jatkuvasti kohdistu vain yhteen henkilöön.

Kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteiden hoitaminen riippuu niiden vakavuudesta. Ensin hoidetaan akuutti tilanne, eli huolehditaan oppilaiden turvallisuudesta, annetaan tarvittaessa ensiapua ja kutsutaan tarvittaessa ambulanssi tai poliisi. Tämän jälkeen tilanne selvitetään. Lievissä tapauksissa käydään kasvatust keskusteluja, otetaan yhteyttä huoltajiin, sovittelaa tekoa ja/tai annetaan mahdollisesti jälki-istuntoa. Vakavammissa tapauksissa laki velvoittaa koulun henkilökuntaa tekemään rikos- tai lastensuojeluilmoituksen.

Jokirinteen koulun arvona on luottamus. Kaikilla tulee olla turvallinen olo koulussa. Sen varmistamiseksi keskeisiä periaatteita ovat seuraavat:

- Oppilaat opiskelevat koulussa ohjeistetusti, ohjatusti ja valvotusti.
- Välitunnilla koulun pihalla ja sisätiloissa on riittävästi valvoja.
- Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset puuttuvat mahdolliseen kiusaamiseen väkivaltaiseen, epäasialliseen ja häiritsevään käyttäytymiseen niin oppilaita kuin henkilökuntaa kohtaan.
- Pyritään luomaan myönteinen, toisia kunnioittava ja erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri koko yhteisöön.
- Oppilaille opetetaan yhdessä olemiseen liittyvät hyvät tavat.
- Ikävät tilanteet pyritään selvittämään viipymättä.
- Kotien kanssa tehdään yhteistyötä ja vanhempainilloissa käsitellään tähän suunnitelmaa liittyviä teemoja.

Seuraavassa on lueteltu toimintatapoja, jotka ennaltaehkäisevät kiusaamista, syrjintää, väkivaltaista käytöstä ja häirintää ja mahdollistavat niihin puuttumisen:

- Jokirinteen koulussa kiusaamiseen, syrjintään, väkivaltaiseen käytökseen ja häirinnän ehkäisemiseen liittyvät asiat käsitellään oppilaiden kanssa ikätasoisesti. Lukuvuoden alussa luokanopettajat ja luokanvalvojat kertaavat toimintatavat elokuussa, kun koulu alkaa sekä muuten tarvittaessa:
  - Tällaista käytöstä ei koulussamme hyväksytä.
  - Koulumme pyrkii kasvattamaan oppilaista suvaitsevaisia ja vastuullisia yhteisön jäseniä.
  - Miten kiusaaminen eroaa väkivaltaisesta ja aggressiivisesta käytöksestä ja häirinnästä.
  - Miten toimitaan, jos näitä ilmiöitä havaitaan.
  - Miten yksittäinen oppilas voi auttaa kitkemään näitä ilmiöitä koulustamme.
  - Sosiaalisen median käyttö/kuvien ottaminen ja levittäminen/nettikiusaaminen
  - Järjestyssäännöt
- Opettajat tekevät aina ryhmäjaot ryhmä- ja paritöihin.
- Oppilaita kannustetaan tulemaan toimeen kaikkien kanssa.
- Koulun henkilökunnan välinen tiedonkulku ja yhteistyö kiusaamisen havaitsemisessa on tärkeää.
- Kesken lukuvuoden tuleville oppilaille järjestetään "muuttopalaveri" luokanopettajan/-valvojan, opion sekä tarvittaessa oppilashuoltohenkilökunnan kanssa.
- Jokainen opettaja edesauttaa uuden oppilaan ryhmäytymistä tunneillaan.
- Ryhmäytyksiä pidetään 3.- ja 7.-luokilla. 7.-luokilla tukioppilaat ovat mukana ryhmäyttämässä. Ryhmäytyksiä pitävät koulunuorisotyöntekijä ja kouluvalmentaja, tarvittaessa yhteistyössä muun yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kanssa.
- Oppilaiden välisissä ristiriitatilanteissa verso-toiminta ja resto-sovittelut.
- Vähintään kerran vuodessa tehdään sosiogrammit ja ilmapiirikyselyt, joiden perusteella voidaan puuttua orastaviin ongelmakohtiin oppilaiden välisissä suhteissa. Sosiogrammi on vain koulun käyttöön. Se toimii ryhmänhallinnassa opettajan työvälineenä, eikä sitä näytetä huoltajille.
- Oppilaita kannustetaan kertomaan havaitsemastaan kiusaamisesta, väkivallasta ja häirinnästä esim. tukioppilaille, opettajille tai oppilashuoltohenkilökunnalle.
- Luokanopettajat/-valvojat rohkaisevat vanhempaintapaamisissa huoltajia ja oppilaita keskustelemaan kotona kiusaamisesta, väkivallasta ja häirinnästä sekä niiden ennaltaehkäisemisestä ja niihin puuttumisesta.
- Tukioppilaat tutustuvat toiminnassaan väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja niihin puuttumiseen Mannerheimin lastensuojeluliiton ohjeistuksen mukaisesti. Tukioppilastoiminnan avulla madalletaan kynnystä kertoa näistä ilmiöistä ja oppilaat saavat vertaistukea.
- Oppilaskunta pohtii turvalliseen oppimisympäristöön vaikuttavia tekijöitä.
- Henkilökuntaa koulutetaan jatkuvasti (mm. resto- ja verso-ohjaaja, MAPA sekä asiantuntijaluennot).
- Kouluterveydenhoitaja kysyy kiusaamisesta sekä väkivallan ja häirinnän kokemuksista terveystarkastuksien yhteydessä.
- Koulun ja nuorisotoimen sekä seurakunnan yhteistyö (ryhmäytymispäivät, nuoriso-ohjaajat koululla).

Kiusaamiseen, syrjintään, väkivaltaiseen käytökseen ja häirintään **puututaan** välittömästi, kun se tulee koulun tietoon. Koteja tiedotetaan huolellisesti harkiten, mikäli luokassa käsitellään kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapauksia. Tilanteen selvittämisestä ottaa vastuun tilanteen vakavuuden mukaisesti joko luokanvalvoja, rehtori/apulaisrehtori tai yksilöllinen monialainen oppilashuolto.

Koulun käytössä on kiusaamiseen, syrjintään väkivaltaiseen käytökseen ja häirintään **puuttumiseen** kytkeytyviä erilaisia suunnitelmia, esim. järjestyssäännöt, suunnitelma kasvatus- ja kurinpitotoimien käyttämisestä, kriisisuunnitelma, seksuaalinen kaltoinkohtelu - miten ehkäistä, miten puuttua sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat.

Jos kiusaaminen, syrjintä, häirintä ja väkivalta kohdistuu opettajiin, on työsuojelulla omat toimintatapansa. Läheltä piti -tilanteista sekä vakavissa väkivaltatapauksissa koulun henkilökunta täyttää sähköisen kunnan vaara- ja uhkatilanne ilmoituksen. Myös koulun kriisisuunnitelmassa on käsitelty tätä aihetta.

Edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

Tilanteesta riippuen tapauksia käsitellään yhteisesti koulun, luokan tai tietyn ryhmän tasolla. Usein käsittely on niin intiimiä, että se tapahtuu vain uhrin ja tekijän kanssa yksilöllisenä oppilashuoltona. Ristiriitujen selvittämisen polut on esitetty järjestyssäännöissä ja suunnitelmassa kasvatus- ja kurinpitotoimien käyttämisestä.

Koulun tasolla kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän **ennaltaehkäisy** on tehokkainta. Kun vakavia tapauksia tapahtuu, toimitaan yhteistyössä mm. viranomaisten kanssa. Tiedotus ja asian käsittely pohditaan koulun kriisisuunnitelman mukaisesti.

Ryhmän tasolla

- voidaan käyttää koulun kriisiryhmää suunnittelemaan toimenpiteitä
- järjestetään tarvittaessa luokkakohtaisia vanhempainiltoja
- kartoitetaan tilannetta (esim. kouluterveyskysely)
- keskustellaan luokissa hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edellytyksistä tapahtuneen jälkeen
- rohkaistaan lapsia ja nuoria seuraamaan, puhumaan ja puuttumaan kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteisiin
- käytetään luokissa oppilashuollon tuottamaa materiaalia, joka on saatavissa OneDrivessa

Yksilötasolla

- huolehditaan riittävästä seuraamuksista tekijälle

- keskustellaan tekijöiden ja kohteiden sekä heidän huoltajiensa kanssa ja pyritään löytämään myönteisiä toimintamalleja asioiden ratkaisemiseksi
- käytetään monipuolisia selvittelymenetelmiä, mikäli asian selvittäminen suullisesti on vaikeaa (piirtäminen, kirjoittaminen jne.)
- sovittamalla ja siihen liittyvällä seurannalla saadaan hyviä tuloksia myös kiusaamisen lopettamisessa
- teon sovittaminen sovitaan yhteisesti
- rohkaistaan kaikkia toimimaan aktiivisesti kiusaamista vastaan
- sovitaan tavoitteet käyttäytymisen muutokselle ja tehdään tarvittaessa siihen liittyvät sopimukset ja seurataan mahdollisten sopimusten noudattamista
- tehostetaan tekijän auttamista ja luodaan onnistumisen edellytykset tekijän ja kohteen yhteiselolle koulupäivän aikana (sovitaan tarvittaessa liikkumisen/oleilun valvonta)
- rehtori voi tarvittaessa keskeyttää oppilaan koulupäivän (ja seuraavankin päivän), mikäli oppilas on vaaraksi muiden oppilaiden tai koulun aikuisten turvallisuudelle, tai jos opetus häiriintyy kohtuuttomasti
- koulun väki ohjaa tarvittaessa teon tekijän ja kohteena olevan oppilaan huoltajia ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon yksilöllisen oppilashuollon menettelyn kautta. Yksilökohtaisessa monialaisessa oppilashuollossa pohditaan tapauskohtaisesti yhteistyötarve myös muihin viranomaisiin, kuten lastensuojeluun ja poliisiin.

Väkivallan, kiusaamisen, syrjinnän tai häirinnän kohteeksi joutuneen on tärkeä kertoa mahdollisimman nopeasti asiasta jollekin aikuiselle, esim. luokanopettajalle/-valvojalle, oppilashuoltohenkilökunnalle tai huoltajalle. Oppilas voi puhua myös tukioppilaille. He osaavat viedä asian eteenpäin oikeille aikuisille. Vain tietoon tulleet tapaukset voidaan ratkaista! Huoltaja, joka saa tietää väkivallasta kiusaamisesta tai häirinnästä ilmoittaa siitä mahdollisimman nopeasti luokanopettajalle/-valvojalle tai oppilashuoltohenkilökunnalle.

Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Yksilöllistä apua ja kasvatuksellisia/rangaistustoimenpiteitä järjestetään yksilöidysti tilanteen edellyttämällä tavalla uhrille/uhreille sekä tekijälle/tekijöille.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Kiusaamis-, häirintä, syrjintä tai väkivaltilanteen tultua ilmi, huoltajia ohjeistetaan ottamaan yhteyttä oppilaan luokanvalvojaan sekä tarvittaessa oppilashuollon työntekijään tai rehtoriin välittömästi. Koulun henkilökunta tekee yhteistyössä huoltajien kanssa arvion, miten tilannetta lähdetään selvittämään.

Vakavammissa kiusaamis-, häirintä-, syrjintä- tai väkivaltilanteissa asian hoidosta koulussa vastaa rehtori ja oppilashuollon väki moniammatillisesti. Vakavissa koulussa tapahtuneissa kiusaamis-/uhkailu-/väkivaltilanteissa harkitaan vanhempien kanssa tilanteen mukaan yhteydenottoa lastensuojeluun ja poliisiviranomaisiin.

Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

- Yksilöllisen selvittelytyön perusteella ollaan yhteydessä esim. terveydenhuoltoon, poliisiin tai lastensuojeluun.
- Kiusaajan ja kiusatun sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun kutsutaan tarvittaessa mukaan viranomaisten edustajia
- Vakavissa kiusaamis-, syrjintä-, häirintä- ja väkivaltilanteissa koulu on lähtökohtaisesti yhteydessä esimerkiksi poliisiin, sosiaaliviranomaisiin tai kunnan päihdepalveluihin. Myös huoltajilla oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Jokirinteen koulussa koteihin jaettava (1.- ja 7.-luokkalaiset sekä 3.-luokan musiikkiluokka) ja kotisivuilla olevassa koulutyön tiedotteessa kerrataan vuosittain oppilaan kannalta toimintatapa oppilaan väkivaltaisen kohtelun, kiusaamisen, syrjimyksen ja häirinnän ehkäisemisen ja siihen puuttumisen toimintamalli. Ensimmäisenä koulupäivänä nämä asiat käydään myös luokittain läpi oppilaiden kanssa ikätasoisesti.

Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

- Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä julkaistaan koulun kotisivuilla.
- Suunnitelmaa käsitellään yhteisöllisessä oppilashuollossa säännöllisesti vanhempainyhdistyksen kanssa
- Oppilaiden kanssa suunnitelman sisältöä käydään läpi sekä lukuvuoden alussa, että pitkin lukuvuotta.
- Suunnitelman päivittämistarpeet pohditaan oppilashuollon kehittämispäivässä lukuvuoden alussa tai lopussa osana oppilashuollon toiminnan arviointia